

DIRECCIÓ, REDACCIÓ, Y ADMINISTRACIÓ
Carrer de Las Yalls, 23.-Teléfono, 169.
SABADELL

PREUS DE SUSCRIPCIÓ
Sabadell. 2 rals al mes.
Fora. 8 » trimestre.
Un número sol. 1 »
Anuncis a preus convencionals.

MES SOBRE ELECCIONS

Sr. Director de LO CATALANISTA.

Molt senyor meu y de ma mes distingida consideració: Es tant lo que 's parla de las vinentas eleccions de diputats á Corts y tant s' ha dit y críticat respecte á la forma en que s' arregla á Sabadell aquest tinglado, que no puch estarme d' afegir, ab vostre permís, la meua pobre opinió á las moltas y ben poch variadas que 's verteixen referents al assumpto. Al fi y al cap me crech tenir lo dret d' intervenir en la cuestió com tot fill de vehí que estimi lo benestar de Sabadell y son districte y sens mes preámbuls, com lo general de *El Rey que rabió vaig á meter la cucharada.*

* * *

Comensaré per ferme cárrech de aquella máxima que 's preten fer passar per infalible y que es de suposar han fet correr los pochos partidaris de la candidatura ministerial, de que entre 'n Pi y Margall y 'n Griera no cal dir que s' ha de votar al últim. Jo, francament parlant, com LO CATALANISTA, *El Sabadellés* y com la inmensa majoria dels sabadellenchs, no comprench la necessitat y la rahó d' una afirmació tan categórica per quant no es Sabadell qui s' ha triat sa representació pera las Corts vinentas y mal se li pot demostrar la necessitat de que voti primer al un que al altre, quant pera res s' ha tingut en compte sa voluntat respecte al altre y al un, avans de posarlos en

candidatura. Y fins prescindint del poch favor que fan al candidat senyor Griera los pochs partidaris ab qui conta, no concedintli més mérits que 'l d' evitar lo triomf d' en Pi y Margall ab sa victoria, aném á veurer, are que hi som, la rahó que puga assistir als que creuen que 'l ser fill de Sabadell ja dona per sí sol prous mereixements pera ocupar en lo Congrés la representació de nostre districte. Aqueixa teoria, ja va comensar á ferse córrer en las eleccions passadas, al presentarse lo senyor Turull (Q. A. C. S.), ab la consegüent afegidura de que avans qu' en Pi y Margall primer era 'n Turull que al fi y al cap era fill de Sabadell, com ara passa ab 'n Griera. S' veu que 'ls mangonejadors de las eleccions sabadellenas están molt mancats d' arguments ó molt escassos de bons candidats quan no tenen més rahons pera defensarlos que aquestas tan mesquinas y gastadas d' un quant temps á aquesta part.

Quan l' elecció d' en Turull, pogué valer la treta, perque al fi y al cap 's tractava de l' hereu d' una casa que á tothom mereix respecte y d' antecedents y tradicions que Sabadell tan facilment no olvida. Pero repetir avuy la consabuda recepta, y tractantse d' un home que tan pocas simpatias conta en lo districte, francament ja es una mica massa y no es just que 's faigi combregar ab rodas de molí á tot un poble. Lo ser fill de Sabadell podrá pera nosaltres ser una honra, com bons sabadellenchs que som, pero no 'ns ha de cegar la passió fins al extrém de creurer que basti pera representar dignament los nostres interessos en las Coris de Madrit. Seguint aquesta teoria, un dia potser encara 'm votarian á mi primer que 'n Pi y Margall (y aixó que 'm penso ser alguna cosa) y fins s' arribaria á proposar lo primer bencyt que sent fill de Sabadell, tingués la sort ó la desgracia de ser simpátich als encarregats de las eleccions á la madrilénya.

Los pobles podrán ser tan honrats y tan decents com se vullgui, pero entre 'ls seus fills n' hi ha de totes menas. Lo necessari, donchs, no es ser fill de Sabadell, sino qu' en cas de serho, tingui prous condicions pera defensarnos, que á Madrit no miran pas d' ahont es fill lo diputat que se li envia, sino los graus de capacitat, independencia y patriotisme que demostri. ¡V aixís encara ab prou feynas si 'n fan cas dels diputats de casa nostra.

Ha pensat aixís y obrat en consecüencia lo Comité fussionista ó qui sigui que ha presentat al senyor Griera pera candidat pel nostre districte? Donchs ab quin dret ha d' exigirnos que votém avans que 'n Pi y Margall at seu amich fussionista, si avans de resoldrer no va contar pera res ab la ciutat y 'l districte que te de ferho?

Y consti, cal advertirho perque no 'm creguin dels de la flamarama, que no tracto pas de defensar á 'n Pi y Margall, molt al contrari!

estich completament conforme ab l' enérgich párrafo que va dedicarli Lo CATALANISTA lo passat diumenge, per créurel ajustat á la rahó y á la justícia.

Aquí, parlant ab franquesa, no hi ha més mal que 'l comportament tant poch ajustat á las necessitats de Sabadell que ha seguit en aquest assumpto lo Comité fusionista ó 'ls polítichs que siguin, que polítichs han de ser, encara que no siguin del Comité, ja que aquest segons va dir Lo CATALANISTA va deixarho correr cansat de las exigencias del senyor y cacich de la provincia.

Los tals senyors, segons es públich y notori, varen ser los primers en fer correr que 'l govern deixava en blanch l' encasillat de Sabadell, rahó de mes pera que se hi miressin bé en qui posavan á la candidatura, ja que ni la excusa 'ls quedava d' haver d' acatar las ordres dels senyors de Madrid que exigian á Fulano ó á Zutano per diputat per aquest districte.

¿Donchs que han fet aquets senyors, pera acreditar son patriotisme y sa noblesa de miras, la primera vegada que tenian llibertat per ferho á gust del poble? Han fet ni mes ni menos que lo que explica 'l popular Pitarra en sa parodia de *El profeta*, respecte á una decoració del dia del estreno á Barcelona, que representava una catedral grandiosa ab una porta d' entrada molt petita. Diu 'n Pitarra que l' arquitecto d' aquella catedral devia pensar al fer la porta tan esquifida.

«Ja que hi podem entrar bé
entremhi ben malament.»

Lo mateix, exactament lo mateix, haurán pensat de segur los que manejan lo tinglado electoral á favor del candidat fusionista. «Ara que podem fer un diputat á gust de Sabadell, ara que no pesa sobre nostre cap exigencia del ministre y per lo tant podem aprofitarnos en be dels interessos del districte, tan en perill en la vinent legislatura (diguemho en vers que será mes igual ab en Pitarra.)

Ara que ho podem fer bé
femho tot ben malament.»

¡Y tan malament com ho han fet los polítichs que aquí representan la voluntat del cacich de la provincia!

No sembla sino que estiguin deixats de la ma de Deu ja que ni han sapigut veurer los inconvenients que pot reportar á nostra estimada ciutat, aquest immoderat afany de volguer surtir ab la seva, costi lo que costi, com si la unió y concordia entre totas las clases de Sabadell fos tan estreta y solidada que 's pogués jugar impunement ab unas y altres sense por de portar un cataclisme. ¡Oh y escolteulos solsament á n' ells y creureu que 'ls busca rahons, los

que poden portar la desgracia y 'l desgavell pera nostré poble, son los que s' oposan á que sos plans triemfin, los que portats per son amor á la terra, hagueran volgut acabar ab las divisions que 'ns aclaparan, juntant tots los estaments y entitats de Sabadell, grans y xichs, ríchs y pobres, republicans y monarquichs y de comú acort fer un diputat que pogués satisfer á tots y evitar aixis las lluytas, rencors y 'l seguiment d' odís que deixan darrera seu los sucesos electorals quan se vol forsal sa máquina.

Mes afortunadament ja no corren cándidos pera creurer tan ridícols arguments y de lo que passi y sobrevingui, per culpa de la falta de patriotisme dels que deurian ser los primers en evitarho, Sabadell enter en son dia, prou sabrà sobre qui tirar la responsabilitat tota; allavors veurém si judica culpables als qui volian que 'ls sabadellenchs sens distinció de partits triesen lo diputat que mes convingués á sos interessos, ó 'ls que sens mes nort que la idea política tan mesquinament sentida, han despreciat als elements de treball de Sabadell y á totas las classes que 'l componen, llansant á la lluyta 'ls uns contra 'ls altres, sens reparar que d' ella 'n naixen las mes funestas conseqüencias.

Fins l' institució veneranda del Somatent aixis ho judica, quan ordena que no 's pot reunir total ni parcialment aquestos días y mana als cabos de districte que sobre tot no *tractin may d' emplear la influencia de son carréch, en favor d' intereses privats ni de camarillas locals*. Y afeigeix son Botlletí oficial *Paz y Tregua* que acabo de rebre, que tots los cabos *é individuos del Somatent poden emitir lliurement son vot com simples particulars, si la lley los concedeix aquest dret, pero no deuen olvidar may que per formar part d' un Institut armat qual principal missió es la de CONSERVAR LA PAU, han adquirit debers morals que en cap cas deuen donar al olvit*.

Y per últim entrem á la part mes llastimosa, ó sia en la manera de conseguir la victoria del candidat que presentan. Fins avuy, á Sabadell quan menos, s' havia treballat l' elecció per medi de reunions electorals, propaganda escrita ó parlada en meetings públichs, aixecant admósfera á favor de la persona á qui 's tractava d' elegir, en fi, tot lo que es de rigor en aquestos cassos.

Avuy la cosa ha cambiat com una mitja; res de propaganda pública, res d' aixecar admósfera, res de defensa escrita, tot va á la quieta, *moltto piano*. Trucan á la porta, anéu á obrir y os donan una carta. Es d' un Fulano que os recomana la candidatura; tal vegada no os coneixeu mes que de vista, pero no importa, are son amichs y pot per lo tant parlar en nom de la amistat, tornan

á trucar, obriu, y es una visita que os recomana també ab insistencia la candidatura. Un cop despedits y creyent estar tranquil voleu anar una estona ab la dona y 'ls fills que os esperan y tornan á trucar, es 'l carter; un' altra carteta de un Zutano, recordant serveys prestats pel candidat etc., etc. Es á dir, que no os deixan estar un quart tranquil. Jo, aquest dia ho deya á la dona: ¡Veyam si un dia 'ns trobarem una recomanació á la escudella! Perque vaja, es una mica massa, si tantas simpatias te 'l candidat y tan justa es la seva elecció, deixeu en pau als pobres sabadellenchs que res tenen que veurer ab los desacerts dels polítics de per aquí que volen feros felissos. No veuen que això es contraproduhent per l' efecte tan trist que ha de fer á la gent imparcial y desapassionada y atentatori á la dignitat del candidat que pretenen defensar?

Recomanacions á casa, recomanacions al carrer, recomanacions á la fàbrica, al negoci, al camp, al cafè, al teatro, no sembla sino que passém una *epidemia recomanacionera*. Fins aquest dia, es tant lo que m' creya trobar per tot arreu la carteta ó la recomanació acostumada, que al anar á retiro cap al vespre y al ficar la clau al pany, se m' aixeca un home del mateix bordó de pedra de la porta, y agafantme pel bras, feu l' acció de anar á buscar alguna cosa de la butxaca. Jo, creyentme altra vegada ser víctima de la carteta ditxosa que m' marejava, anava á enjugarlo enhoramala quan sense darme temps, m' allarga un paper, m' fa una súplica y no vaig tenir mes remey que dirigirli una mirada. ¡Era un pobre que demanava caritat!

Y ara senyor Director, dispensen las incorreccions y deslligament d' aquesta carta, donchs no es pas la meua costum escriure pel públich y al mateix temps dispensen que no posi al peu lo meu verdader nom, perque ja sabeu que per aquí regna 'l sistema de jutjar las personas y no 'ls criteris, y podrian dirme allò que alguns diuen: «quí es aquest pera atrevirse ab D. Fulano!». Y francament, per mes que m' pensi no ser tan despreciable, no vull que diguin que m' atreixo ab personas de més categoria, quedí aixó per aquells que s' atreixen fins ab la terra que 'ls ha vist néixer.

Me repeteixo, com sempre, afectíssim y segur servidor

SILVESTRE FIDANY.

Sabadell 23 de Febrer de 1893.

SECCIO POLITICA

Segons llegim en los periódichs de Madrid, lo ministre de la governació don Venanci González stá ultimant una nova divisió territorial, que si no dimiteix avans d' hora, intenta portar á la aprobació dels seus companys de ministeri.

Es molt sadat lo que passa ab això de las divisions territorials a gust de cada ministre. No h' ha personatge que passi per lo ministeri de la Governació que no tregui desseguida lo seu plaí de campanya respecte la artificiosa divisió que acostuman a fer del llistat espanyol.

¡Com si las regions no estessin prou marcadas per la naturalesa y la rassa que las poblan qu' hargin de menester los pèrits madrilenys pera dividir-la y subdividir-la al seu capritx en provincies y provincietas per fer veurer que fan alguna cosa!

Desenganyins los polítics centralistas; per molt que treballin y per molt que diguin, per més que en lo mapa polítich de la España castellana ne faigin trossos y bossins, las regions sempre subsistirán pesi a qui pesi, y Catalunya será sempre Catalunya, Aragó será Aragó y Galicia, Galicia.

La rassa, l'clima, la llengua y las costums dels pobles no s' cambian per feals decretets, ni per disposicions dels ministres.

No es tot ha prement los serveys de la colla o capgirar y destrossar sense com va ni com costa lo que Deu ha conservat per espay de tante sigles.

Los partits electorals están a l' ordre del dia. Desde que la Gaceta publica'l decret de convocatoria, ne s' parla mes que de conxorras entre uns bandos d'altres y arreglos mes o menos inmorals políticament parlan ab los caichs de provincies.

Pero entre tots lo que crida més l' atenció es lo pastel que preparan los dos senyors feudals de la provincia de Barcelona, don Eduart Maluquer y don Manel Planas y Casals.

Vegis sino lo que diu lo *Diario del Comercio*:

«PROGRAMA PERA UN PASTEL. President de la Diputació: Henrich. — Senador Vitalici Planas y Casals (M.). — Alcable de Barcelona: Maluquer. — Diputat per idem: Vilaseca. — Idem per Arenys: Planas y Casals (Y. M.). — Idem per Vilafranca: Elias de Molina. Tot lo demés pot ser reventable segons las circunstancias. Ara vaigin votés emillant aquest emasillat ab los consumers, ab los caichs y ab las dimissions... Valent pastel».

Y ls candidats fusionistas que s' presentan per Barcelona y Vilafranca, que Deu ls ampari! Y es això lo únich que saben fer en be del pays, quan no ls mana l' ilustre quefe de Madrid, los caichs de Barcelona?

¡Quin fístich!

Aviat la gent honrada no podrà sortir de casa seva en época electoral, per no embrotarse.

Los quefes y oficials de guerra y marina residents a la Cort se negan a votar la candidatura adicta al ministeri.

Aquestos ho entenem.

Pot ser aixís, fent la por en la época de las elecciones, conseguiran no solament evitar las economías, sino aumentar extraordinariamente los presupuestos de Guerra y Marina pera satisfacer las justas aspiraciones, etc., etc.

¿Que no podrian fer lo mateix los contribuyents per veurer si aixís logran que'l Govern faigís cas de las sevas necessitats?

Per afe'l fer la por ha anat molt be als cubanos, a las cigarrereras, a l' exercit, als agents de bolsa.

¿Quant será hora de que ls que tenen més dret a fer-se respectar deixin de ser el caballo blanco de todas las miserias gubernamentales?

Los reformistas de Barcelona s' han separat altra vegada dels conservadors, y ab'n Sedó al frente, están treballant pera formar un nou circulo *conservador liberal* en competencia al antic de la colla can vista.

Y ab la particularitat de que també ha acceptat la presidenc'a honoraria del nou cercle romenista, lo senyor Cánovas del Castillo.

L' ilustre jefo dels conservadors deu haver pensat: «Per lo que pugui ser no estigueis malament ni ab l' un ni ab l' altre».

Que no sempre donan gust certs disgustos com ara li han donat los silvestristas.

Ja ho diu lo ditxo: Grit escaldat, ab aigua tobia 'n te prou.

LA OBRA DEL SENYOR SAGARMINAGA

Nostre respectable amic don Fidel de Sagarmínaga ha acabat la publicació de la seva monumental obra *El gobierno y régimen foral del Señorío de Vizcaya*, que comprén desde 'l regnat de Felip II fins á la major edat de donya Isabel II. Hem indicat ja alguna cosa de la importancia d' aquesta obra que servirá de molt pera aquelles personas que desitjin profundisar quelcom la historia foral de nostra estimada província, desconeguda per complert per aqueixa munió inculta que parla d' ella ab la major frescura y assenta afirmacions gratuïtas però no per aixó menos perillosos, puig ab ellas afalagan als que han demostrat odis invencibles á nostres drets històrics.

Si 'ls set tomes publicats contengan rica col·lecció de coses fins avuy desconegudas, y eran arsenal de documents inédits d' excepcional importancia històrica, lo vuyté y últim, que tenim á la vista sobrepuja en interès als anteriors. Si 'ls dos últims resultavan mes interessants perque nostre il·lustrat amic senyor Sagarmínaga s' ocupa en ells d' aconteixements mes frescos y per lo tant mes coneguts, lo vuyté fa creixer aqueix interès, puig comensant per los últims anys del regnat de don Felip VII acaba ab la major edat de donya Isabel II, comprenenthi la guerra civil carlista dels set anys, la supressió del celeberrim Consulat de Bilbao, etc., etc.

Bategan en lo tomo vuyté, com en l' anterior las lluytas dels viscaïns per las sevas sagradas llibertats fins á la última vegada que s' restablí 'l règimen foral l' any 1844, vuyt mesos després que las Corts havían declarat major d' edat á la reina donya Isabel II, aplaudint, com se mereixen, á las personalitats que intervingueren en defensa dels drets de Vizcaya y molt especialment al eminent Pere de Egaña, infatigable y constant en los seus propòsits, que sapigué además utilisar habilment pera 'l be del seu pays la influencia que alcansa en l' ànim de la reina Cristina.

Nosaltres felicitem al patrici vascongat y distingit amic nostre senyor Sagarmínaga, per la terminació de la seva obra històrica, la de major importancia pera aquest pais que s' ha publicat, y reproduhim á continuació las reflexions finals de la mateixa, ab las que estém completament conformes:

«Lo que ha ocorregut desde 'l Juliol de 1844 fins al Juliol de 1876, pertany ja á la historia contemporánea ó te ab-ella estret enllás. Vizcaya resistí durant alguns anys unida ab las sevas germanas, tant com pogué las probaturas que 's feren pera destruhir las sevas meremadas institucions; hi hagué alguns períodes de calma pero de nou se veyan senyals inequívocas de gravíssims perills fins que arribá la catástrofe final, quals conseqüencias duran encara, y que no es aquesta ocasió oportuna de judicar serenament.

»Los sigles transcorreguts desde Felip segon á Isabel segona comprenen lo període de la historia de Vizcaya en que pot assegurar-se que 'l règimen foral s' ha desenrotllat á la llum del dia, sense que sia necessari il·lustrarlo ab investigacions minuciosas y suposicions mes ó menos plausibles: los documents autèntichs que d' aquest període 'ns quedan parlan ab claríssim llenguatge, que no deixa lloch á dubtes, sobre la seva verdadera naturalesa é importancia. D' ella resulta evidentment que 'ls principis fonamentals de la Constitució vizcaína, avans y després d' escriure, aixó es, que aixís las sevas lleys com los seus usos y costums mostran los caràcters distints del govern democràtic directe que fou poch á poch, com ho demanavan las necessitats públicas, convertintse en govern democràtic indirecte. De las reunions al ayre lliure sota l' arbre de Guernica, ahont estavan á peu dret los concurrents á la Junta, 's passá al cap d' algun temps á deliberar sota teulada ab assientos que 's prepararen pera 'ls que venían ab poder dels seus pobles á la Junta. Y aquesta circumstancia, que sembla trivial á primera vista, conté per lo contrari un sentit característich que serveix pera explicar cumplidament la transformació que 'l govern democràtic de Biscaya ha tingut en lo curs dels sigles.

»A la manera que en los palimpsestos que han quedat de la Edat Mitja, quan s' esborra la escriptura sobreposada apareixen los rasgos de la escriptura primitiva, del mateix modo en las costums polítiques de Biscaya, quan se prescindeix de las novetats que per una ó altra causa s' han introduhit en ellas, resulta d' una manera expressiva 'l caràcter democràtic que inspira nostra Constitució antiga.

»Molt s' ha discutit sobre l' origen del Senyorío de Biscaya y es plet que may ha de tancar-se, perque aixís convé als oposats interessos que en ell se ventilan. Ni es ara ocasió oportuna pera disertar extensament sobre aquest punt. Lo que sí 's pot afirmar, ab lo testimoni de tot lo ocorregut a Biscaya durant los tres últims sigles, es que l' esperit que ha ressistit, ab varia fortuna, en veritat; pero ab inquebrantable constancia sempre, á las influencias poderosas que conspiraren á destruhirlo, no nasqué per concessió ni favor dels Reys, com los privilegis y diplomas que alguns autors que han posat

per origen á nostres llibertats, y que aquest esperit no s' ha tancat may en cartularis, com pretenen los enemichs de nostra independència històrica.

»No es dable confondre, quan serena è imparcialment s' examinan las cosas, l' origen d' un poble ab los successos de la seva historia, en que la forsa y la violencia marcan la seva acció d' una manera indeleble. A tot arreu, desde 'l principi del mon, s' adverteix la mateixa lluyta del més poderós contra 'l més débil, y la mateixa tendència d' aquell, y fins á esborrar los títuls en que tal independència s' apoyi, com si fós pretensió injustificable y punible 'l reclamar cap dret al que te medis suficients pera negar als altres tota classe de drets. No deu extranyarse, per lo tant, que á Biscaya hi hagués regit també aquesta lleý general de la societat humana.

»Que la Constitució biscaina no es producte de legisladors teòrichs á la manera d' algunas antigas y de todas las modernas desde la revolució francesa ensá, ningú ho ignora; que 'ls biscains fundém un títul de gloria en aquesta circumstancia, es també universalment conegut; per aixó visqué tant temps nostra Constitució, y s' arrelaren sos principis tant fonament en los habitants d' aquest terror. Lo qual no vol dir que nostra Constitució no hagi variat molt en sos accidents y fins en alguns punts essencials. ¿Cóm negarho, si la variació procedeix de la naturalesa mateixa de las cosas, perque no hi ha res estable en la successió dels sigles? L' únich que deu permanecer invariable es l' esperit de las lleys de cada poble; lo concepte de son origen polítich y de sa independència; y aquestas circumstancias, en veritat que no 's pot negarlas tractantse de Biscaya, ni tan sols per l' esperit més preocupat contra las pretensions desmesuradas que se 'ns atribueixen.

»La Constitució de Biscaya s' ha desenrotllat, en lo curs del temps, com todas las Constitucions del mon que han viscut llarchs sigles, creant nous orguens y medis de govern sempre que eran necessaris, y deixant que acabessin los que resultavan inútils; pero de modo que s' obehis constantment en las reformas, avans á la lleý de la experiència que modifica las costúms, que á la teoria capritxosa del filósof que las te en poch sino 's subjectan al motillo que imaginá sa fantasía, y no donan acatament á la arrogancia del sabi que preté corretgir las obras de la Providència. No era la Constitució en Biscaya, com tantas otras un *homunculus* format artificialment en la retorta d' un alquimista, sino un cos robust y vigorós que tingué sa tendra infantesa, que arribá á la virilitat exposat á grans perills, y que no morirá encara envellit y extenuat si sos propis vicis no 'l degradan y consumeixen prematurament, avans de que logri referse de la malaltía que avuy pateix.

»Biscaya ha viscut molt temps participant dels vicis polítics d'Espanya. L'estat poch falaguer de tot lo que s' refereix a la vida pública en aquesta nació salta a la vista de tot lo mon; hi ha en aixó unanimitat completa de parers; los anomenats orguens de la opinió fan coro pera rebaixar lo concepte que 'l Govern nacional los mereix; sols s' oblidan del descrédit en que 'l conceptúan quan lo descrédit arriba fora d'Espanya y 'ls extrangers fepeteixen lo que 'ls mateixos espanyols asseguran, perque allavors se dibuixan alguns rasgos d'espanyolisme que may contribuirán certament a curar los mals d'Espanya. Si aquesta nació, donchs ha errat lo camí que debia portarla a la restauració de sa grandesa; si sos governants no saben trèurela de sa postració y abatiment, si 'l sistema polítich que se li ha imposat no satisfá sas necessitats ni guareix sos mals, es clar que s' haurá de buscar lo remey en altra part que en lo ja conegut, y marcar nova ruta a la nau del Estat.

»Contribuïheixin los bescains tot lo que estiga en sa ma, que no seria poch si ho fessin de bona voluntat y de comú acort, perque 'l nou camí s' segueix resoltament, y no s' haurá perdut la esperança de que coincideixi lo restabliment dels Furs ab ventatjas generals pera tota la nació.

»Ja que la revolució triomfa estirpant las institucions regionals, »vencém-la, a nostre torn, restaurantlas, que es vell y certíssim adagi »'l de pendre del enemich lo consell.» (1)

»Heus aquí trassat en curtas paraulas, molt expressivament, lo camí que ha de seguirse. Mes pera que sia assequible tan gran empresa, es indispensable corregir primer los vicis que s' han fomentat en nostre propi territori, que son los pitjors, perque están encarnats en nostre cos mentres que 'ls altres son relativament fàcils de prevenir. Es indispensable depositar errors, nascuts d' una idea generosa, si s' vol, pero oposats avuy de tota manera a la salvació de la Patria; es indispensable que no s' interposi cap empenyo ni compromís pera 'l poble bescái que fassi nosa en lo mes mínim a la defensa de sa fe, la restauració dels Furs, per sos propis meritis, com causa bastant elevada per sí sola pera no necessitar d' altres estímul que han de conspirar sempre, quan menos, a entorpir son progrés, ja que no esvaeixin per complert tota esperança de bon éxit.

»La historia de Biscaya dels tres últims sigles te exemples que no han d' olivarse; lliçons profitosíssimas que poden ensenyarnos a evitar los errors pretèrits y privar que s' reproduheixin los desastres que tan lamentable rastre han deixat.

»No tot ha sigut patriotisme en nostra historia, amor encés al

(1) Discurs llegit per don Arthur Campion en lo Cheut tradicionalista de Pamplona el dia 29 de Maig de 1892.

Fur, constancia y energía en defensarlo; hi ha hagut faltas y flaque-sas á Biscaya com á tot arreu; de res servirà 'l tractar d' amagar-las, ni tan sols d' atenuarlas, com no fos pera contribuir á que visquin las generacions futuras complertament enganyadas respecte al comportament de las que las precediren. Mes si hi ha quelcom en la historia de Biscaya que no es plausible ni excusable, hi ha en cambi moltíssim que honra á nostra nissaga y la fa digna de que 's perpetui sa memoria com exemple de lo que valen y de lo que son los pobles lliures limitats á estret territori y exposats constantment, sense comptar ab un dia segur de descans, á las emboscadas, als atachs de poderosos enemichs que disposan de tota mena de medis pera ofegar l' esperit de sa gloriosa independència.

»Biscaya viu encara, y un poble que viu no deu desesperar de la recuperació del be perdut, si las virtuts cívicas que foren son més preuhat ornament no l' abandonan per complert y sab aprofitar ab sa antiga tossuderia y fortaleza totas las circunstancias favorables que concorrin á Espanya al renaixement del esperit regional, fortament combatut per las Constitucions modernes y pel govern parlamentari que es sa consecuencia necessaria.

»La desaparició de las lleys y Furs regionals no ha donat á Espanya honra ni profit; la unitat nacional no es certament avuy mes ferma que ho era en 1808, quan totas las provincias d' Espanya anavan contra 'ls francesos y organisavan la resistencia que prepará la cayguda de Bonaparte, ni es avuy tampoch Espanya més respectada ó temuda qe ho era en los regnats de Carles IV y de Ferran VII, no obstant lo decantat acabament de la unitat nacional á la francesa, de que tantas maravellas se 'n prometian los partits lliberals y á que tanta eficacia atribuhiren pera curar los mals d' Espanya, causats, segons deyan, pels abusos y privilegis del régimen absolut, essent massa evident, per desgracia, que han trobat manera de substituhir als abusos y privilegis antichs altres de no menos magnitud y trascendencia. No seria, donchs, sensat, en vista d' aquesta posició de las cosas, deixar que s' extingís l' amor als Furs y á son régimen inolvidable, contribuhint ab funestas discordias á que extengui constantment son predomini l' enemich comú de nostras tradicions. Encara es temps de conseguir que 's preservi 'l caràcter biscaí de la amenassa. Pera lograrho no hi haurà altre remey que 'l de treballar incessantment pera que Biscaya torni á ser la terra apartada de que 'ns parla la historia, y donantse la ma ab las regions que aspiran á igual restauració de sos drets, fer tot lo que 'ns sia possible ab fe viva y constancia inquebrantable pera que recobri nostra terra 'l benefici de sas lleys y costums forals, ab l' amor á la religió de nostres passats y á las llibertats que 'ns deixaren per única bandera.»

(De *La Unión Vasco-Navarra*).

RAMIR

Clavell flayrós qu' en son botó 's badava,
estel del amor meu, y 'l de ma esposa,
esperansa y conort de nostra vida,
era mon fill Ramir, mon infant tendre.

Era mon goig y ma alegría tota,
era l' espill hont jo me reflectia,
l' àngel hermós, que ab sas caricias dava
la pau y dolsa amor del cel vingudas.

Tórtora y flor al mateix temps vā esser,
qu' amor y aromas sols deixā en la terra;
mas bellas il·lusions varen trencarse
quan treyan ab mes forsa sa florida.

Rialleras esperansas lo cercavan,
un cant d' amor era sa vida tota;
y en breus instants, en hora malestruga,
aguda malaltia va robármel.

De sa boqueta la parlera dolsa
era per mí cascada d' armonias,
galant fadrí 'l mirava en mos ensomnis,
y ¡ay! tres nits de Sant Joan no pogué veurer.

Ans d' arribar las rosas de Sant Jordi
prop de son sí Deu disposā emportarsei;
y embolcallat de bosquetanas violas
jo lo vejí; febrós besant sa testa.

¡Oh fill de mon amor! mon cor t' anyora,
y ets de tos pares lo recort puríssim
que mulla d' amarch plor la nostra cara,
per més que sias en lo cel un àngel.

PERE DE COTS Y SOLDEVILA.

Barcelona, Mars de 1891.

(Del llibre *Flors de Murtra*).

NOVAS.

Avuy s' obrirán de nou las portas de nostre Teatro Principal ab una companyia d' ópera italiana dirigida per lo mestre don Esteve Puig, y de la qual forma part l' aplaudit tenor senyor Angioletti.

Hem rebut la Memòria del Banc de Sabadell, llegida en la Junta General ordinària d' accionistas que tingué lloch lo dia 12 d' aquest mes. Los beneficis líquids obtinguts en l' exercici de 1892 à 93 s' eleven á la respectable xifra de 227,967'50 Ptas., de las quals fets las deduccions reglamentarias queda en sobrant de 150.000 Ptas. que permet repartir als accionistas 7'50 Ptas. per acció.

Lo Govern de Guatemala ha fet considerables treballs, seguits del bon èxit pera facilitar los drets d' entrada de nostres vins.

Los vins espanyols, que pagavan avans sis rals per litre, pagarán solsament 50 céntims.

Quan teníam ja confeccionat un articlet sobre eleccions hem rebut pel correo interior la carta-article que publicuém en lloch preferent, per lo que ab gust retirém lo nostre, tota vegada que ab tant bon acert tracta l' assumpte la persona que nos ha favoregut ab dit escrit.

Felicitem al autor y li agraïm son treball que ve á demostrar d' una manera ben categòrica que no som solsament nosaltres los que 'ns planyém de la forma ab que s' procedeix en l' assumpte cuestionat, sino Sabadell tot que s' en dol y lamenta.

Llástima que per las rahons que anota al final del article, no s' haigi decidit l' autor á estampar sa propia firma.

Pot dirse que ha entrat ja en lo període de convalescencia la virtuosa senyora donya Teresa Folguera, mare de nostre company de redacció don Modest Durán y dels bons amichs don Joseph, Enrich y Joaquim.

No cal dir quant nos alegrem de la mellora.

A tots nostres companys de fora que nos han escrit aquestos dias, felicitantnos per nostre article publicat baix lo títol *Una qüestió enutjosa*, doném las mes expressivas gracies, agraïhintlos las mostrás de nova germanó ab que 'ns distingeixen.

Copiém del *Diario del Comercio*:

«Lo galimatias electoral de Barcelona y sa provincia creix per moments, y apart de que ningú s' entén, van resultant tals embolichs en aixó del encasillat que, sens temor á *graves errors*, podriam afirmar que aquí tots son cuners.

A ningú se li ocorre comptar ab lo pais ni ab lo famós cos electoral. Cap dels encasillats gira 'ls ulls al districte que preté representar; tots miran al Ponci senyor Larroca, y al Santó senyor Maluquer, pera que á duo elevin una pregaria al gran *encasillador* de torn, al Excm. senyor don Venanci González.

Los *pugilats* per una *acta* de qualsevol districte son tremendos; los *imbroglios* en lo temple de la Plassa Real estupendos, la tossuderia d' alguns Fulanos máxims increible; lo governador no dorm ni reposa fent y desfent candidaturas; los pretendents, que son molts, apretant los cargols á son Fulano corresponent, y, en fi, que aixó es ja escandalós.

Tots son cuners, pero tots absolutament, perque qualsevol que sia la definició de cunerisme que acceptém, y encare essent nosaltres molt condescendents, sempre vindrém á parar en que 'ls encasillats per Barcelona y sa provincia son cuners, pero de primera, forsa, y de primera magnitut.

Molta mansuetut ha mostrat sempre 'l cos electoral, y sols en algun cas, com lo de Gracia, se sortí de cassola, però si en la ocasió present no s'expolsa la peresa y permet que las eleccions sian una farsa més, y un escándol gran per lo immoral, precis será que demaném á crit los que ni pretenim casillas, ni compreguém en cap iglesia política, quan menos la supressió de las eleccions y que 's nombrin los diputats de Real ordre, ó á capritxo dels mangonejadors de torn.

Se defensa la teoria de que 'ls governs están en lo deber de recomanar y fer surar una majoria parlamentaria que secundi sas iniciativas y 'l sostingui en las alturas del poder. No discutim la moral democrática d'aqueixa teoria, pero devant l' espectacle de que tots los governs tenen majoria, *sortida* del sufragi *universal*, pensém nosaltres que 'l cos electoral espanyol es molt voluble y que vota ó li fan votar á qualsevol N. N. que se li indiqui ab tal de que vagi encasillat.

Tots son cuners, torném á repetir, puig encara en lo cas mes favorable, no resultan elegits per l' exercici d' un dret, sino per la imposició d' un mandat.

La ciutat de Barcelona va á donar un espectacle tristíssim si, com tot fa suposar, triomfa l' encasillat, perque s' haurá comprovat una vegada més que aqui ni hi ha opinió, ni coratge, ni alé pera res.

Y lo mes llastimós del cas es que lo que passa al partit dominant respecte al encasillat, succeheix lo mateix á las oposicions en las que també s' hi lluyta y 's barallan pera ocupar un lloch en la *cuadrícula* la anomenarém aixís pera diferenciarla d' encasillat).

Tots son cuners, y quan nos anunciin que 'l Congrés está constituït, podrém preguntar:

¿Qué y á qui representan la majoria dels diputats?

Per aquets viaranys no 's va en lloch.»

S' ha extrenat en lo Teatro Romea de Barcelona lo drama en 3 actes *La dama de Reus*, degut á la ploma de nostre bon amic y company de causa, don Manel Rocamora.

La primera producció dramática del senyor Rocamora ha obtingut un éxit, pel qual lo felicitem coralmnt.

Nostre particular amich, lo reputat mestre don Eusebi Bosch acaba de ser nomenat membre de la Academia de Hainaud (Bélgica) en atenció al premi obtingut per sa composició *Un recuerdo*, en lo certamen internacional per dita Academia en Agost del any prop passat.

Ilo celebrém y felicitém al amich y compatrici senyor Bosch per tant meritoria distinció.

Ahir debutá en lo Teatre dels Camps de Recreo l'agrupació dramática d'aficionats que baix lo títol de «Companyia Guimerà» s'ha constituït rescentment en nostra ciutat.

Se posa en escena lo drama en 3 actes *Lo bordet* y la pessa en un acte *Matalas callando*.

Ha sortit lo Cartell extraordinari dels Jochs Florals que publicarem en lo próxim número.

Las economías que's *proposa* introduhir en Gracia y Justicia, lo senyor Montero Ríos importarán segons se diu sis millons de pessetas.

Ja fan bé en dir que's *proposa*. Proposits ray no'n faltan; de lo que careix aquesta desventurada Espanya es de fets practichs y positius.

Y sinó ja veuran com las economías del Ministre de Gracia y Justicia desgraciadament no passaran de *simples propositos*.... pera enganyar als incautos.

ANUNCI OFICIAL

BANCH DE SABADELL

Aquesta Societat procedirà al pago del dividendo de beneficis de Ptas. 7'50 per acció cupó n.º 11 acordat per la Junta general celebrada en lo dia d'ahir, en los dias feyners desde 'l dia 15 del corrent Febrer fins al 5 de Mars próxim, de 9 á 12 del matí en la inteligencia de que, transcorregut dit plasso, no s'efectuará 'l pago, sino los dimars no festius de cada setmana de 10 á 12. En las oficinas d'aquesta Societat se facilitarán á los Srs. accionistas las corresponents facturas desde demá; durant las horas ordinarias de despatx.

Los senyors accionistas que tingan depositadas sas accions en la caixa d'aquest Banch se serviran passar á recullir sos respectius cupons dintre d'aquell período y los que no ho efectuhin sols podran recullirlos en los dimars esmentats.

Sabadell 13 de Febrer de 1893.—L' Administrador, *Eudalt Viver*.

SECCIÓ D' ANUNCIS

LITOGRAFIA, IMPREMTA Y GRABATS DE M. BROSSA

CARRER DE LAS VALLS, NÚMERO 23.—TELÉFONO NÚMERO 169.

ESPECIALITAT EN TRABALLS COMERCIALS

ESQUELAS MORTUORIAS

ACCIONS, OBLIGACIONS, CHEQUES, TITOLS Y BILLETS

Memorandums, Paper de cartas, Facturas, Circulars, Preus corrents, Catàlechs, Tarifas, Prospectes, Marcas de fàbrica, Targetas de visita, de envió, de participació, de naixement y casament, Calendaris, Diplomas, Programas, Mostruaris, Billets pera concerts, etc., etc.

PLEGADORS DE CARTRÓ.

GRABATS SOBRE ACER, COURE Y PEDRA

BIBLIOTECA ESCOLAR CATALANISTA

REGLAS MORALES Y DE BONA CRIANSA

PER J. PIN Y SOLER

AB APROBACIÓ DE L'AUTORITAT ECLESIASTICA

Preu: 6 rals.—De venta en l'Administració d'aquest periódich.

CALDERERIA DE COURE DE PERE TRULLAS

Carrer de la Salut, 34.—SABADELL.

Lo duenyo de dita Caldereria posa en coneixement de sos favorecedors y del públich en general, que además dels articles propis de la Caldereria, ha posat un depòsit de canons de ferro de totes classes y midas, negres y galvanisats; canons de cristall pera nivells d'aigua; curvas de totes posicions pera unir ab los canons; grifos de bronze roscats y ab platinas; vàlvulas pera vapor, cos de ferro y guarnició de bronze; platinas pera roscar y soldar; cargols engraxadors de cristall ab guarnició de llautó y metall blanch; manómetros pera indicar las atmósferas, y tot quan fagi referencia pera màquines de vapor, á preus lo mes econòmichs posible.

SALUT, 34.—SABADELL.